

הרמב"ם הלכות לולב פרק ח

הלכה יב

אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן. בחג הסוכות היתה במקדש יום שמחה יתירה שנאמר ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים. וכיצד היו עושין ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה כדי שלא יתערבו אלו עם אלו. ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמוח לשאר היום עם כל הלילה.

הלכה יג

והיאך היתה שמחה זו. החליל מכה ומנגנין בכנור ובנבלים ובמצלתיים וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו. ומי שיודע בפה בפה. ורוקדין ומספקין ומטפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שיודע ואומרים דברי שירות ותושבחות. ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.

הלכה יד

מצוה להרבות בשמחה זו. ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה. אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידיים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות. אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע.

הלכה טו

השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן. עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב. וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך. וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני. ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה' וגו'. סליקו להו הלכות לולב, שבח לבוחן כליות ולב

מגיד משנה הלכה ט"ו:

ויעשה המוצ מצד שהוא טוב וינחר באמת מצד שהוא אמת ויקל בעיניו ערхан ויבין כי לכך נזר לשמש את קונו וכשהוא עושה מה שצוהו בשבילו ישמח ויגיל לפי שמחה שאר דברים חלויים בדברים בטלים שאין קיימים אבל השמחה בעשיית המצוה ובלמידת התורה והחכמה היא השמחה האמיתית. וזו ששלמה בדרכי מוסרו שצח שמחה החכמה ולאמר בני אס חכם לבך ישמח לבי גם אני :

מן השמחה שישמח אדם בעשיית מצוה וכו'. דברי רבינו מצוארים זכ"מ צנמרא וצנמה מדליקין (שבת ל'): אמרו ושנחתי אני את השמחה זו שמחה של מצוה. ועיקר הדבר הוא שאין ראוי לו לאדם לעשות המצוה מצד שהן חובה עליו והוא מוכרח ואטם בעשייתן אלא חייב לעשותן והוא שמח בעשייתן ויעשה

שפת אמת סוכות תרמ"ג

ימי הסוכות שנק' זמן שמחתינו כי השי"ת זיכה אותנו לישיב בצלו. והיא מעין בחי' הג"ע דכתיב וישם שם כו' האדם. ועיקר הבריאה הי' להיות דירת האדם שם. ושם הי' השמחה כמ"ש כשמחך יצירך בגן עדן. והגם שכ' ויגרש את האדם. אעפ"כ יש זמנים שמתנוצץ קצת הארה מבחי' הג"ע. והשי"ת הכניסנו לדירה זו שחל עלי' שם שמים כדאיתא בגמ' והשמחה במעונו. לכן דירה זו מביאה השמחה. ובוודאי ע"י טהרתן של ישראל ביוכ"פ יש שמחה לפניו במרום. לכן יש לנו לשמוח בשמחת הבורא ית'. וז"ש לפני ה' תטהרו. ומלבד שזכינו לטהרה יש לנו להתענג בשמחת השי"ת בנו:

והנה בקהלת כתיב ושבחתי כו' את השמחה. וכ"ג ולשמחה מה זו עושה. והיינו שבודאי טוב מאוד אם זוכין לשמחה בלי פסולת. רק שקשה להשיג זאת תמיד ויש בה פסולת כדכ' לשחוק אמרתי מהולל מעורבב. רק בימים הללו בסוכה שהיא הגנה שאין מתערב שם פסולת לכן יכולין לשמוח עתה. והשמחה הוא תענוג פנימי. וכתיב לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה ולחוטא נתן ענין לאסוף כו'. וכל זה מתקיים בימי החג. דכתיב רבים אומרים מי יראנו טוב נתתה שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו. פי' שבסוכה הוא ימי השפעה לעולם. והאומות כל אחד נוטל שלו ומאסף רוב דגן ותירוש. אבל בני"י יש להם לקבל פנימיות ההשפעה והוא התענוג והשמחה. וזהו עדות שהם הלב והעיקר כדאיתא שבנ"י דומין ללב שמקבלין רק צחותא דכולא. והוא התענוג כנ"ל. לכן ניתן מצות סוכה עתה. לרמוז כי אין אנו חפצים ברוב דגן ותירוש. רק להיות הכנה לעבודת השי"ת שהיא העיקר. ועל הימים האלו כתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה כו'. שהם ימי שמחה וצריכין להתחזק עתה בעבודת ה' ביותר. ומתקיים כל השנה כמ"ש מצות שקבלו עליהם בשמחה כו'. והשי"ת ב"ה וב"ש נתן לנו ימי שמחה בתחלת השנה מטעם הזה. מרוב כל פי' האר"י ז"ל ידוע שיהיה יותר שמחה בעבודת הבורא משמחה שיש לו מכל הדברים שבועולם. ובנ"י מראין זאת בסוכה שיוצאין מדירת קבע לדירת עראי. כמ"ש בחרתי הסתופף בבית אלקי אף בעראי מדור באהלי רשע בקביעות. כדאיתא ברש"י ז"ל בפסוק טוב לחסות בה'. חסיון מועט מלהיות בטוח בקביעות בנדיבים ע"ש:

תרמ"ו

בשמחת בית השואבה דאיתא שמשם שואבים רוח הקדש. דבודאי בחג הזה שנק' זמן שמחתינו הוא זמן שמחה לפניו ית' במרום דכ' ישמח ה' במעשיו. וכ' ישמח ישראל בעושיו ובנ"י הם מעשה ידיו של הקב"ה. ובזה החג שנתבררו בני"י להיות חלק ה' עמו. כביכול הקב"ה שמח בחלקו שזה חלקו מהתחתונים ועם זו יצרתי לי כו'. וע"ז איתא הבוחר בשירי זמרה כי העליונים משוררים לפניו כולם. ולמטה יש שיריים מאלה המשוררים כדכ' מכנף הארץ זמירות שמענו. והיינו מכללות בני"י שהם הקיבוץ של כל התחתונים ובחג האסיף נתברר זאת השמחה. וזה החלק חביב לפניו ית' יותר מכל בני מרום. וזהו הי' שירת הלויים במקדש. וכ' למנצח. וזה הניצוח הי' על העליונים דאיתא מים תחתונים בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא. וזה הקנאה דכ' עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה כו' שבנ"י מקנאים את העליונים שקרובים אליו ית'. אבל בכח התחתונים לגבור על כל שירות העליונים ומנצחים אותם. כדכ' היושבת בגנים כו' מקשיבים לקולך השמיעני. וכפי השמחה והשירות שהי' בביהמ"ק כך שרה עליהם רוח"ק. ומשם שואבים הוא לעולם. שגם עתה יכולין במצות הסוכה לעורר השמחה שהי' בביהמ"ק בימים הללו. ולשאוב הארת רוח"ק משם: